

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ

Ομιλία
του Γενικού Διευθυντή, Μέλους του ΔΣ του ΣΕΒ
κ. Ιωάννη Δραπανιώτη
στο
Διεθνές Συνέδριο για την
Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

«Εξασφαλίζοντας ένα μέλλον ευημερίας και σταθερότητας»

«Anchoring a Profitable and Sustainable Future»

«CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY
AND BUSINESS MORALITY»

Αθήνα, 22 Μαρτίου 2004

Ledra Marriott

Οργάνωση: Economist Conferences, ΣΕΒ

Κυρίες και Κύριοι,

Σ' ένα συνέδριο με θέμα «Εξασφαλίζοντας ένα μέλλον ευημερίας και σταθερότητας» καλούμαι να αναπτύξω ιδέες και σκέψεις περί επιχειρηματικής ηθικής και εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

Αλλά για τις έννοιες αυτές τα τελευταία χρόνια γίνεται πολύ συζήτηση και έχουν διατυπωθεί διάφορες απόψεις από ειδικούς του θέματος. Δεν θα πρέπει να περιμένετε από μένα, έναν τεχνοκράτη, να προχωρήσω σε ορισμούς και εννοιολογικούς προσδιορισμούς. Φιλοδοξία μου είναι, προκαλώντας τη σκέψη μου, να πειραματιστώ στη αποσαφήνισή τους.

Επιτρέψτε μου λοιπόν να μοιραστώ μαζί σας τις σκέψεις αυτές.

Η ηθική συμπεριφορά στον κύκλο των οικονομικών σχέσεων, αλλά και την κοινωνική ζωή, αποτελούσε, από τους αρχαίους χρόνους ως και σήμερα, θέμα ενδιαφέροντος της Επιστήμης, της νομοθετικής εξουσίας, της θρησκευτικής φιλοσοφίας, των κυβερνήσεων, των μη κυβερνητικών οργανισμών, της κοινωνίας των πολιτών, αλλά και των επιχειρήσεων.

«**Ηθική**» κατά τον φιλοσοφικό εννοιολογικό ορισμό της είναι η μελέτη των ηθών (αξιών , αντιλήψεων, συμπεριφορών) μιας κοινωνίας και κατ' επέκταση το σύστημα των κανόνων σκέψης και συμπεριφοράς που ρυθμίζει τις πράξεις και τις στάσεις μιας κοινωνίας σε ορισμένο τόπο και χρόνο.

Ειδικότερα με την έννοια «**Επιχειρηματική Ηθική**» εννοούμε την ενασχόληση και την αντιμετώπιση της επιχείρησης απέναντι στο εταιρικό της περιβάλλον και στην κοινωνία ώστε να προάγεται, παράλληλα με το επιχειρηματικό κέρδος, το κοινωνικό συμφέρον, η πρόοδος, η δημιουργικότητα.

Με την έννοια «**Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη**» εννοούμε την συστηματική, οργανική και εθελοντική «ενσωμάτωση» από τις εταιρείες στην επιχειρηματική τους λειτουργία δραστηριοτήτων με κοινωνική, περιβαλλοντική και πολιτιστική διάσταση, με ουσιαστική συνεισφορά προς το κοινωνικό σύνολο, σε διάδραση με όλους τους συμμετόχους (stakeholders).

Πως συνδυάζονται όμως στα πλαίσια του επιχειρηματικού γίνεσθαι ??

Η έννοια της ηθικής έχει από αρχαιοτάτων χρόνων μελετηθεί και αναλυθεί, ενώ για την κοινωνική ευθύνη της επιχείρησης, την επιχειρηματική πολιτική που ασκείται εθελοντικά, σε αντίθεση με τις άλλες που επιβάλλονται από τη νομοθεσία, τους κανόνες της αγοράς και τις υποχρεώσεις έναντι τρίτων, υπάρχουν πολλές απόψεις.

Υποστηρίζεται ότι η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη εισέρχεται στο χώρο του Δικαίου εφόσον χρησιμοποιείται η έννοια «ευθύνη» δηλ. ανάληψη καθήκοντος / αρμοδιότητας . Από την άλλη πλευρά θα μπορούσε να αντιταχθεί η άποψη ότι η έννοια της «ευθύνης» είναι ξεχωριστή και διαφορετική από την έννοια της «κοινωνικής ευθύνης» και η οποία ανάγεται στο εννοιολογικό πλαίσιο της ηθικής (morality).

Η νομοθετική εξουσία κάθε χώρας έχει διαμορφώσει συγκεκριμένο πλαίσιο κανόνων δικαίου, η οποία απονέμει δικαιώματα και επιβάλλει υποχρεώσεις κατά τρόπο θετικό. Οι νομικοί κανόνες είναι προσταγές, ορίζουν το «πρέπει» (όπου πρέπει = το σωστό).

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη θέτει υποθετικές δεοντολογικές προτάσεις / προσταγές με την έννοια ότι προτρέπει σε συμμόρφωση σε ορισμένες διατάξεις για να επιτευχθούν ορισμένοι σκοποί χωρίς συγχρόνως να είναι δεσμευτικές . Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη ορίζει το «δέον» (όπου δει = έχω ανάγκη, χρειάζομαι).

Όπως ένα σωστά δομημένο και συνεχώς προσαρμοζόμενο νομικό πλαίσιο αποτελεί την προϋπόθεση του κοινωνικώς αποδεκτού γίνεσθαι, έτσι, και κατά παράλληλο τρόπο, η σύγχρονη επιχείρηση «οφείλει» να έχει κοινωνικά αποδεκτές διαδικασίες, ή καλύτερα, μία επιχειρηματική ηθική διατυπωμένη με συνέπεια και κοινωνική συμβατότητα. Οι επιχειρηματικές βάσεις ηθικής και κοινωνικής ευθύνης καθορίζουν τους συγκεκριμένους κώδικες επιχειρηματικής δεοντολογίας, οι οποίοι καταγράφουν, αξιολογούν και κρίνουν κάθε επιχειρησιακή δράση και συμπεριφορά.

Είναι κοινά αποδεκτό ότι ο κύριος σκοπός μιας επιχείρησης είναι να δημιουργεί αξία, παράγοντας αγαθά και προσφέροντας υπηρεσίες που απαιτεί η κοινωνία, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό κέρδη για τους ιδιοκτήτες και τους μετόχους της αλλά και ευημερία για την κοινωνία.

Βασική αποστολή της επιχείρησης είναι η συνεχής προσθήκη αξίας στην επιχείρηση και στον επενδυτή μέτοχο. Αυτό θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μέσα στο πλαίσιο του σημερινού έντονου ανταγωνισμού που γεννά η παγκοσμιοποίηση, όπου η επιβίωση και η ανάπτυξη μιας επιχείρησης είναι συνάρτηση της ανταγωνιστικότητάς της. Και για να είναι μία επιχείρηση ανταγωνιστική απαιτείται η ύπαρξη σύγχρονου και διορατικού management το οποίο χαράζει και υλοποιεί στρατηγικές, διατηρώντας όμως τις διαχρονικές αξίες στις οποίες η επιχείρηση παραδοσιακά πιστεύει και κρατούν την εταιρεία μέσα στο παγκόσμιο επιχειρηματικό γίνεσθαι.

Η κοινωνική ευθύνη προέρχεται από το ενδιαφέρον σχετικά με τις επιπτώσεις των δράσεων των επιχειρήσεων, καθώς αυτές επηρεάζουν τα συμφέροντα άλλων. Κατ' επέκταση, οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να λαμβάνουν αποφάσεις οι οποίες θα είναι καθαρά οικονομικές, και αυτό γιατί είναι συνυφασμένες με ολόκληρο το κοινωνικό σύστημα. Συνεπώς απαιτείται η κάθε επιχειρηματική σκέψη να διευρυνθεί πέρα από τα εταιρικά όρια προς όλη την κοινωνία. καθόσον μακροπρόθεσμα, «όσοι δεν χρησιμοποιούν τη δύναμή τους κατά τρόπο που η κοινωνία θεωρεί υπεύθυνο, τελικά θα καταλήξουν να τη χάσουν».

Το πώς οφείλει να συμπεριφέρεται μία σύγχρονη επιχείρηση συναρτάται με τις αρχές επιχειρηματικής ηθικής που έχει αποδεχθεί. Οι αρχές αυτές πηγάζουν από ένα γενικότερο πλαίσιο ηθικής που οι μέτοχοι, οι εργαζόμενοι, οι πελάτες και όλοι όσοι συνδέονται με την επιχείρηση, οι stakeholders, αποδέχονται ως αποδεκτά στοιχεία της κοινωνίας στην οποία αναπτύσσονται. Το πλαίσιο αυτό της ηθικής περιγράφεται μέσα σε ευρύτερες φιλοσοφικές εταιρικές αποδοχές .

Ο συνδυασμός περιβάλλοντος, κουλτούρας και εταιρικής αποστολής αποτελεί τη βάση από την οποία προκύπτουν οι αρχές εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, οι οποίες δεν είναι παρά οι διατυπωμένες και ακολουθούμενες αρχές συμπεριφοράς στις οποίες οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί στηρίζουν τους στόχους, τις διαδικασίες και τις πράξεις τους αναφορικά με το πώς αυτές βλέπουν την εταιρική κοινωνική τους ευθύνη.

Πολλοί πιστεύουν ότι υπάρχει μία αναλογία ανάμεσα στην ατομική και την επιχειρησιακή συμπεριφορά, και για αυτό ακριβώς το λόγο η εταιρική συμπεριφορά μπορεί να εκτιμηθεί με ηθικούς όρους. Μερικοί άλλοι πιστεύουν ότι μόνο τα άτομα είναι ικανά για «ηθική υπευθυνότητα» με την πλήρη έννοια του όρου, γιατί μία τέτοια «υπευθυνότητα» προϋποθέτει την ικανότητα να αιτιολογούμε, να έχουμε προθέσεις και να κάνουμε αυτόνομες επιλογές. Όμως, παρ ' όλ ' αυτά, η κάθε επιχείρηση, αποτελείται από ανθρώπινο δυναμικό, άρα, κατ' επέκταση, μπορούμε να αναγάγουμε πολλές συμπεριφορές των ανθρώπινων όντων στο εταιρικό επίπεδο.

Η αποτελεσματική ενσωμάτωση της «ηθικής» συμπεριφοράς σε επιχειρηματικούς οργανισμούς πέρα το ότι ακολουθεί μια πολύπλοκη διαδικασία υλοποίησης, απαιτεί πρωταρχικά και κύρια δέσμευση και πίστη από την ανώτατη διοίκηση. Σε ένα αναπτυσσόμενο σύστημα που στηρίζεται σε «ηθική» - κοινωνικά υπεύθυνη συμπεριφορά, η επιχείρηση θα πρέπει να διαμορφώνει και να προσαρμόζει τη δομή της, την επιλογή και τις διαδικασίες εκπαίδευσης, το σύστημα αναφοράς και επικοινωνίας καθώς και τις εσωτερικές διαδικασίες ελέγχου. Αναγκαία προϋπόθεση για να πραγματοποιηθούν αυτές οι αλλαγές είναι να υπάρχουν άριστες ικανότητες

διοίκησης, ένα επαρκές χρονικό διάστημα προσαρμογής και, το κυριότερο, υποστήριξη και συμπλήρωση από τη διοικητική δομή και την κουλτούρα της επιχείρησης.

Ολοκληρώνοντας τις σκέψεις μου πάνω στα θέματα που διαπραγματευόμαστε, θα ήταν παράληψη αν δεν είχα αναφερθεί και προβληματιστεί για την σχέση (συνάφεια ή διαφοροποίηση) των εννοιών αυτών με την έννοια της Εταιρικής Διακυβέρνησης.

Η εταιρική διακυβέρνηση είναι ένα σύστημα ρύθμισης του συνόλου των σχέσεων μεταξύ των στελεχών, του Δ.Σ. των μετόχων και όλων των stakeholders της επιχείρησης, με σκοπό την αποδοτική χρησιμοποίηση των παραγωγικών πόρων της επιχείρησης προς το συμφέρον των μετόχων της και των υπολοίπων stakeholders.

Η εταιρική διακυβέρνηση παρέχει τη δομή μέσα στην οποία καθορίζονται οι στόχοι της επιχείρησης καθώς και τα μέσα για να επιτυγχάνονται αυτοί οι στόχοι και να παρακολουθείται η αποδοτικότητα της επιχείρησης. Οι αρχές στις οποίες βασίζεται είναι η διαφάνεια, η ευθύνη, η αμεροληψία, η τιμιότητα και η αξιοπιστία, ενώ ο τρόπος με τον οποίο αυτές οι αρχές τίθενται σε ισχύ αποφασίζεται από εκείνους που είναι υπεύθυνοι να τις εφαρμόσουν.

Η εταιρική διακυβέρνηση είναι μόνο ένα μέρος του ευρύτερου οικονομικού πλαισίου μέσα στο οποίο λειτουργούν οι εταιρείες και εξαρτάται και από τον νομικό, ρυθμιστικό και θεσμικό περιβάλλον. Η συμμόρφωση προς την κείμενη νομοθεσία, όπως είναι και το νομοθετικό πλαίσιο για την εταιρική διακυβέρνηση, αποτελεί βεβαίως αναγκαία συνθήκη, όμως κανείς δεν πιστεύει ότι αποτελεί και επαρκή συνθήκη για να ευδοκιμήσει κάθε επιχειρηματική δράση. Οι κεφαλαιαγορές και οι επενδυτές απαιτούν αλλά και όλοι όσοι συναλλάσσονται με την επιχείρηση αναζητούν ένα σύστημα διακυβέρνησης, του οποίου οι αρχές και οι διαδικασίες θα περιλαμβάνουν όχι μόνο τις υποχρεώσεις που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία αλλά και οικειοθελείς δεσμεύσεις τις οποίες θα εφαρμόζει η εταιρεία.

Ολοκληρώνοντας τις σκέψεις όπως προείπα πάνω στο θέμα αυτό θα μπορούσα με ασφάλεια να καταλήξω ότι παράγοντες όπως η επιχειρηματική ηθική και η εταιρική κοινωνική ευθύνη, είναι συνυφασμένες μεταξύ τους και συμβάλλουν από κοινού στην διαφοροποίηση της οργανωσιακής κουλτούρας της επιχείρησης στο στενό αλλά και στο ευρύτερο επιχειρηματικό της περιβάλλον και επιδρούν στη φήμη και προβολή, με αποτέλεσμα τη μακροπρόθεσμη επιτυχία της.

Εναπόκειται πλέον στις επιχειρήσεις αλλά και σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς να αξιοποιήσουν ο καθένας από τη δική του σκοπιά τα οφέλη και τις ευκαιρίες, έτσι ώστε να συμβάλλουμε όλοι στην εξασφάλιση ενός μέλλοντος βασισμένου στην ευημερία και στη σταθερότητα.